

עמ"ת 8083/07/23 - נפתלי הלל לכטנשטיין, חיים ספיר נגד מדינת ישראל

בית המשפט המחוזי בירושלים

עמ"ת 8083-07-23 לכטנשטיין ואח' נ' מדינת ישראל

בפני העוררים	כבוד השופט אוהד גורדון
נגד המשיבה	1. נפתלי הלל לכטנשטיין 2. חיים ספיר על-ידי ב"כ עו"ד מ' שטאובר
	מדינת ישראל על-ידי פרקליטות מחוז ירושלים - עו"ד ר' בן יעקב ועו"ד א' גליקסברג-בניטה

החלטה

לפני ערר על החלטת בית משפט השלום בירושלים (כב' השופט ח' פס) מיום 25.6.23. לאחר דיון שנערך ועמדות שהוצגו בכתב, זו החלטתי:

רקע

1. בכתב האישום כנגד העוררים נטען, כי ביום 11.6.23 נטלו חלק בהתפרעות המונית, בהשתתפות של 800-1000 מפגינים, בסמוך למתחם עבודות הרכבת הקלה שעל רחוב בר-אילן. זאת, כחלק מריבוי הפגנות והפרות סדר הנערכות כנגד עבודות פיתוח הרכבת במקום, ואשר גרמו לנזקים כספיים כבדים ומצריכים מאמצי שיטור ניכרים.

כנטען, בהתפרעות בהשתתפות העוררים סירבו המתפרעים להישמע להוראות הפיזור ולבקשות השוטרים לעזוב את המקום. הם ידו אבנים, שקיות אשפה וחפצים על שוטרים, הציתו פחי אשפה וחסמו כבישים. בכלל זה נטען, בנוגע לאחר אשר נאשם באותו הליך יחד עם העוררים, כי הוא יידה אבן לעבר שוטר, פגע בו ופצעו.

עוד כנטען, בשלב מסוים הוזהרו המתפרעים שאם לא יעזבו, יפוננו בכוח. משלא עזבו, החלו השוטרים להדפם. בתגובה, ביצעו העוררים את המעשים הבאים:

העורר 1 חנק שוטר בידי. לשוטר נגרמו חבלות בצווארו, בדמות שריטות וסימני חניקה. העורר 1 גם התנגד למעצרו, התפרע, משך בחולצת השוטר ולבסוף נעצר.

העורר 2 תפס בחולצת שוטר והחל לנסות להפילו ולהכות אותו באגרופים. בהמשך נעצר בידי שוטרים, והתנגד תוך שהשתולל והכה בשוטרים באגרופים.

2. עם הגשת כתב האישום, ביקשה המשיבה להאריך עד לתום ההליכים תנאי שחרור, בהם חויבו העוררים

עמוד 1

בשלב "מעצר הימים": מעצר בית בפיקוח, עם יציאות לתפילות שלוש פעמים ביום, הרחקה מתוואי עבודות הרכבת הקלה, איסור השתתפות בהתקהלות בלתי חוקית וערבוביות כספיות.

3. הדיון בבקשה נערך ביום הגשת כתב האישום. ההגנה לא חלקה על קיומן של ראיות לכאורה, טענה שמדובר במסוכנות נקודתית ובצעירים ללא הרשעות קודמות הלומדים בישיבה, וביקשה לדחות את הבקשה ולהסתפק בתנאי ההרחקה. בא כוחם ציין שמדובר בתושבי חו"ל. ההגנה טענה תחילה גם כי לא קיים הליך שימוע כנדרש, אך בהמשך מסרה שתשמור טענות אלה להליך העיקרי.

4. בהחלטה מושא הערר, קבע בית המשפט קמא כי דובר באירועים המעלים מסוכנות, בהיותם אירועים חמורים שהונעו בידי תפיסות אידאולוגיות מסוימות וכללו אקטים כלפי שוטרים. צוין שהדבר מעלה גם סימני שאלה בנוגע לאמון, שניתן לתת במשיבים. לגבי המעורב הנוסף, השווה בחלופת מעצר בעיר נתיבות ובשל הריחוק מירושלים, נקבע כי ישהה "במעצר ישוב" כך שנאסר עליו לצאת מנתיבות. הוא גם הופנה לשירות המבחן, לבקשת עורך דינו. לגבי העוררים, השווה בחלופת מעצר בירושלים נקבע, כי תנאי שחרורם הולמים את רמת הסיכון "ואת הצורך בבניית אמון אל מול ביהמ"ש לאורך זמן, על כי המשיבים עומדים בהגבלות שהוטלו עליהם". לכן נקבע, שהתנאים יוותרו בעינם "בשלב זה".

הערר

5. העוררים טענו, כי מסקנת בית המשפט קמא נשענה על חומרת העבירה, ולא על בחינה ההולמת את דיני המעצר. עוד נטען כי העוררים צעירים ולא נשקפת מהם מסוכנות, וכי אין הצדקה להורות על מעצר בית וניתן להסתפק בהרחקה ממוקדי הפגנות. עוד נטען לאכיפה בררנית ולהפליית העוררים, בהשוואה למפגיני המחאה כנגד היוזמות לשנות את מערכת המשפט (להלן: "מפגיני המחאה"), לגביהם נטען כי כולם משוחררים ללא הגשת כתב אישום ובקשה למעצר עד לתום ההליכים, תוך הצגת מסמכים והפניה לפסיקה.

6. המשיבה ענתה, כי רוב טענות העוררים לא עלו בבית המשפט קמא, כי העוררים מסוכנים ולמרות זאת שוחררו ממעצר בהחלטה שהיא מאוזנת ושקולה, וכי טענת האכיפה הבררנית שאף היא לא הועלתה בערכאה הדיונית לא בוססה בנתונים ברורים בנוגע לאירועים אחרים, בהם כנטען פעלו רשויות האכיפה באופן שונה. בכלל זה נטען שהעוררים לא הראו שכנגד אחרים התגבשה תשתית ראייתית המספיקה לכתב אישום בצירוף בקשה לתנאים מגבילים, כי היא פועלת במדיניות אחידה בהתאם להנחיית פרקליט המדינה 2.40, ושהשוויון הוא שיקול חשוב אך אינו חזות הכל.

7. העוררים הגיבו לתגובת המשיבה, בטענה שאי העלאת טענת האכיפה הבררנית בבית משפט השלום לא מונעת את העלאתה בערכאת הערר, בהפניה לסעיף 53(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה-מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: "חוק המעצרים"), וכי הטענה בוססה, בהפנותם לפסיקה ובהדגשת חשיבות השוויון.

דיון והכרעה

8. לאחר עיון ושקילה, לא אוכל לקבל את הערר.

9. עילות המעצר הרלבנטיות עולות מן המעשים, שלכאורה ביצעו העוררים. המדובר כנטען בהשתתפות בהתפרעות אלימה ורחבה, שלא התמצתה במחאה חוקית וכללה אקטים שעלולים לפגוע בגוף, ברכוש ובסדר הציבורי, לרבות יידוי אבנים לעבר שוטרים, השלכת חפצים, הצתת פחי אשפה וחסימות כבישים. לצד אופי האירוע ועצם ההשתתפות בו, לכל אחד מהעוררים מיוחסת נקיטת אלימות פיזית כלפי שוטרים,

בתגובה לדרישות פינוי להן סרבו, ולניסיון להרחיקם.

כל אלה, בשים לב למעשים של חניקת שוטר בצווארו או הכאת שוטרים באגרופים, ועימות אלים עם שוטרים כדי להימנע ממעצר, מציגים עילת מסוכנות. החשש להישנות המעשים מודגש על רקע טיב האירועים, שיש להם הקשר אידאולוגי, והקשר למחאות חוזרות ונשנות באותו נושא. המעשים עלולים, אפוא, להישנות בהעדר מגבלות הולמות שיתמודדו עם הסיכון.

לצד המסוכנות, ההתנגדות האלימה לשוטרים תוך סירוב להוראותיהם מציגה גם קושי, שעניינו ביחס של העוררים לרשויות האכיפה, וביכולת לתת בהם אמון כי אם ישוחררו יכבדו את המגבלות וימנעו ממעשים דומים נוספים. בהקשר זה יש לציין גם כי שני העוררים הם תושבי חו"ל שאינם אזרחי ישראל, דבר שעלול להקים חשש להימלטות.

10. על רקע כל אלה, הגם שמדובר בצעירים ללא הרשעות קודמות, איני סבור כי ההחלטה לחייב את העוררים עם פתיחתו של ההליך הפלילי ב"מעצר בית", עם מספר יציאות קבועות מדי יום, לצד יתר המגבלות שפורטו לעיל, היא חריגה או שגויה באופן, המצדיק התערבות של ערכאת הערר. כך גם בשים לב לנוסח בו נקט בית המשפט השלום כמובא לעיל, נוסח ממנו ניתן להסיק רצון לבחון את עמידת העוררים במגבלות למשך תקופת-מה, על רקע הקושי במתן אמון וטרם תיבחן האפשרות להקל בתנאים.

11. הדיון שנערך עד כה עוסק ב"גרעין הקשה" של השיקולים החלים על כל החלטת מעצר או שחרור בתנאים. זהו המוקד בדיני המעצר, בהחלטת בית המשפט קמא ובהחלטתי כאן. דיון זה לא מאפשר לקבל את הערר.

12. אעבור ליתר טענות ההגנה. לאחר בחינה, איני סבור שיש בהן לסייע לעוררים.

הטענה, לפיה החלטת בית המשפט קמא נשענה על חומרת העבירה, אינה מדויקת. בית המשפט קמא ציין בהחלטתו שדובר באירועים חמורים מאוד, אך זאת לא כקביעה עצמאית אשר מצדיקה את הארכת התנאים המגבילים אלא במסגרת דיון שערך, אשר עסק בעילות המעצר (עמ' 5 ש' 5-11 להחלטה).

13. גם הטיעון לאכיפה בררנית לא יכול לסייע לעוררים.

זאת, ראשית, משלא הועלה כלל בבית המשפט קמא. בנסיבות שלפניי, איני סבור שהולם להידרש לו ולבררו, לראשונה, בערכאת הערר. סעיף 53(ב) לחוק המעצרים, אליו הפנו העוררים בתגובה, אינו ממין העניין שכן הוא עוסק בסמכות ערכאת הערר "להידרש לחומר ראיות חדש, שנתווסף מאז הדיון בבית משפט קמא". אף אם קיימת לערכאת הערר לדון בטענות שלא הוצגו בפני הערכאה הדיונית, ברי כי הדבר לא יכול להיעשות כדבר שבשגרה. בפרט, כאשר מדובר בטיעון השלוב בבירור עובדתי ואשר שואב מן ההגנה מן הצדק, הדנה "במקרים בהם המצפון מזדעזע ותחושת הצדק האוניברסלי נפגעת" (ע"פ 2910/94 יפת נ' מדינת ישראל (28.2.96)). נראה, כי הימנעות מהעלאת הטענה ללא הסבר הולם, והעלאתה לראשונה מקץ תקופה בהליך הערר, לא מתיישבת עם תחושה מעין זו.

14. הדבר מובילני לאלמנט נוסף, השלוב בקודמו: ההלכה הפסוקה לפיה, ככלל, מקומם הראוי של טיעונים לאכיפה בררנית ולהגנה מן הצדק הוא בהליך העיקרי, ולא בהליך המעצר (למשל בש"פ 7148/12 כנאנה נ' מדינת ישראל (14.10.12), בש"פ 4068/15 מלכה נ' מדינת ישראל (22.6.15)).

15. בעניין כנאנה הנזכר לעיל הבחין בית המשפט העליון בין שלושה סוגים של טיעון: הראשון, טענות אכיפה בררנית הנוגעות למעצרים של חלק מתוך מספר נאשמים באותו הליך. לגביהן נקבע, כי הן ראויות להישקל

בהליך המעצר. השני, מצבים בהם כתב אישום הוגש כנגד חלק מן החשודים בפרשה מסוימת. והשלישי, מצבים הכוללים את המכלול הרחב של טענות אכיפה בררנית. לגבי הסוג השני והשלישי נקבע, כי דרך המלך להעלאת טענות מסוגים אלה עוברת בהליך העיקרי.

הטענה שלפניי אינה מהסוג הראשון, אלא מהסוג השלישי: העוררים טוענים שכלל מפגיני המחאה "שוחררו ללא שהוגש בעניינם כתב אישום ובקשה למעצר עד לתום ההליכים בעניינם... המשיבה מפעילה סמכות האכיפה כנגד העוררים, אשר בהתאם לכתב האישום נכחו בהפגנה של המגזר החרדי, ונמנעת מהפעלת סמכות האכיפה כנגד אחרים במקרים דומים, ללא כל טעם להבחנה ביניהם" (סעיפים 15-16 לערר). אין מדובר אפוא אך בשאלת המעצר ותנאי השחרור, בוודאי שלא בין מעורבים שונים באותו אירוע, כי אם בעצם הפעלתה של סמכות אכיפה כלפי אוכלוסיות שונות, לרבות העמדה לדין והארכת מגבלות לתקופת בירור האישום.

בירור טענה מסוג זה אינו מתאים, ככלל, להליך המעצר, וזאת לא רק בשל ההלכה הפסוקה שהוצגה לעיל אלא גם מטעמים מעשיים: הבירור מצריך מן העוררים לעמוד בנטל של הצגת תשתית עובדתית מתאימה ומקיפה לתמיכה בטענה, כי אותם אחרים שלעמדתם הופלו לטובה מצויים עמם באותה "קבוצת שוויון", אך זכו ליחס שונה. יתכן שגם המשיבה תידרש להראות, ככל שיבוסס יחס שונה כאמור, כי יש לכך טעמים ענייניים (ע"פ 6328/12 מדינת ישראל נ' פרץ (10.9.13), רע"פ 3823/19 פלוני נ' המחלקה לחקירות שוטרים (2.10.19)). זהו בירור, שאינו מתאים להליך המעצר.

16. אף אם היה מקום להידרש כאן לטיעון האכיפה הבררנית, לא אוכל לקבוע כי העוררים עמדו בנטל הנדרש לביסוסו. המשותף למסמכים שהציגו, בדגש על מכתב הפרקליטות מיום 31.5.23, שהם מציגים מבט רחב על חשודים בקשר למעשים שבוצעו בהפגנות המחאה. לא ניתן ללמוד ממבט זה, ואין בו הוכחה, כי דובר במקרים שמאפייניהם זהים או דומים מאוד לעניינם של העוררים - היינו, כי מדובר באחרים באותה "קבוצת שוויון".

בכלל זה, לא בוסס כי החשודים שנדונו באותם מסמכים נטלו חלק באירועים, שעלו כדי התפרעות אלימה וכללו אקטים כידויי אבנים וחפצים לעבר שוטרים, או כי אחרים שלפי אותו מסמך נחקרו בגין תקיפת שוטרים נקטו באלימות בדרגה, הדומה לזו שמיוחסת לעוררים. במכתב האמור לא צוין פירוט עובדתי ספציפי.

בדומה, החלטה שהציגו העוררים, מיום 6.7.23 במ"י 12803-07-23, ניתנה בפרוטוקול הכולל תיאור של האירוע הרלבנטי מפי נציג המשטרה, שאין בו טענות לאקטים כידויי אבנים וחפצים לעבר שוטרים. בהחלטה עצמה אף לא נזכר חשד להשתתפות בהתפרעות. כל אלה, להבדיל מהאירוע בו השתתפו כנטען העוררים.

בנוסף, במכתב האמור של הפרקליטות אף צוין כי "לאחר בחינת התיקים יתקבלו החלטות סופיות", דבר המקשה לקבל כאן טענה להימנעות מהליכי אכיפה כנגד אחרים באותה "קבוצת שוויון", ותומך בטענת המשיבה כי לא בוסס שמצב הראיות כנגד מי מאותם מפגינים מעלה יסוד סביר להרשעה במעשים הדומים לאלה שביצעו כנטען העוררים.

ההחלטות השיפוטיות שהציגו העוררים אף סותרות בחלקן את טיעון האכיפה הבררנית: אחת מהן, החלטה מיום 18.10.22 במ"י (י-ם) 28070-10-20, עוסקת במי שהועמדה לדין בגין עימות עם שוטרות במהלך הפגנה, וערעור בעניינה תלוי ועומד בפני בית משפט זה - מה שעל פני הדברים סותר את טענת ההגנה. החלטה נוספת אליה הפנתה ההגנה, במ"י (ת"א) 59053-02-23, עסקה לפי הפרוטוקול באם לילדים העובדת כאחות, ללא עבר פלילי, שנחשדה בהשתתפות בהפגנה ותקיפת שוטר בנשיכת אצבעו. באותה החלטה, נדחתה בקשת המשטרה להמשך מעצר שלה, אך היא חויבה במעצר בית מלא ומגבלות נוספות. הדבר סותר את טענות

העוררים כי רק בעניינם התבקשו מגבלות ממין זה.

לבסוף אציין, כי ההגנה לא טענה או הראתה שמי מן החשודים באירועים, אליהם מתייחסים המסמכים שהציגה, היו תושבי חו"ל בדומה לעוררים. על משמעותו של נתון זה עמדתי לעיל.

17. המדובר, אפוא, בתשתית עובדתית חלקית שלא עומדת בנטל הנדרש, וזאת גם אם היה מקום להידרש, לראשונה בהליך ערר ובמסגרת הליכי המעצר, לטענה לאכיפה בררנית. לכן, אין בטענה האמורה להביא לקבלת הערר.

הכרעה

18. מטעמים אלה, הערר נדחה.

19. המזכירות תשלח את ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, כ"א תמוז תשפ"ג, 10 יולי 2023, בהעדר הצדדים.